

"فیلسوف گفت و گو" از نگاه دکتر دینانی

نویسنده کتاب «خواجه‌نصیر؛ فیلسوف گفتگو» گفت: خواجه‌نصیر دشمن سرسخت اشعریون است و کلام منحط شده اشعریت را به فلسفه می‌برد. در واقع او کلام شیعه را نجات می‌دهد و به اوج فلسفه و عقلانیت می‌برد.

اندیشه - نویسنده کتاب «خواجه‌نصیر؛ فیلسوف گفتگو» گفت: خواجه‌نصیر دشمن سرسخت اشعریون است و کلام منحط شده اشعریت را به فلسفه می‌برد. در واقع او کلام شیعه را نجات می‌دهد و به اوج فلسفه و عقلانیت می‌برد. نشست نقد و بررسی کتاب «خواجه‌نصیر؛ فیلسوف گفتگو» عصر دیروز با سخنرانی غلام‌حسین ابراهیمی دینانی در سرای اهل قلم برگزار شد.

* خواجه‌نصیر به 6 قرن حکومت عباسیان خاتمه داد

دینانی در ابتدای این مراسم، خواجه نصیرالدین طوسی را یکی از نوابغ جهان اسلام و تشیع دانست و گفت: به واقع، متفکری با خلوص او در عالم تشیع وجود ندارد و در این راستا، تنها می‌توان از ملاصدرا نام برد و به نظر می‌رسد اگر خواجه‌نصیر نبود؛ ملاصدرا بی هم پدید نمی‌آمد.

وی ادامه داد: خواجه‌نصیر یک فیلسوف ایرانی و شیعی است و ما به نوعی استقلال خودمان را مدیون این فیلسوف هستیم. خدمات خواجه به فرهنگ، استقلال و معارف شیعی ما بی‌نظیر است، اما متأسفانه چندان در شناختن اون کوشش نکرده‌ایم. استاد فلسفه دانشگاه تهران با انتقاد شدید از اعراب که به مخالفت و دشمنی با خواجه‌نصیر می‌پردازند، گفت: علت این امر کاملاً سیاسی است، زیرا خواجه‌نصیر به معنای واقعی فردی بود که تهدیدها را به فرصت تبدیل کرد. اون به کمک «خواجه‌نصیر؛ فیلسوف گفتگو»؛ که تهدید بزرگی برای جهان اسلام به شمار می‌رفت - قرن‌ها خلافت عباسیان را به پایان رساند و به همین دلیل، مورد نفرت اعراب قرار گرفت.

دینانی، قرن هفتم را پایان حکومت 600 ساله عباسی معرفی کرد و افزود: شاید اگر خواجه‌نصیر نبود، هنوز هم زیر چکمه‌های خلفای عباسی قرار داشتیم. خواجه‌نصیر با تدبیر خویش و با تکیه بر قدرت خان مغول، خلافت عظیم 600 ساله عباسی را پایان داد.

* خواجه‌نصیر به اخلاقی بر پایه عرفان و معرفت اعتقاد داشت

غلام‌حسین ابراهیمی دینانی در بخش دیگری از این نشست، از مغفول ماندن شخصیت بزرگ خواجه‌نصیر در میان ایرانی‌ها گلایه کرد و گفت: از قرن هفتم تاکنون که تقریباً 8 قرن از دوران خواجه‌نصیر می‌گذرد؛ کمتر به این اندیشمند بزرگ پرداخته‌ایم، چرا که او علاوه بر تدبیر سیاسی‌اش در تمام علوم از جمله شعر و ادب و فلسفه و اخلاق دارای تألیفات است.

عضو هیأت علمی مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه با اشاره به خدمات فرهنگی خواجه‌نصیر گفت: خواجه در قرن هفتم، کتابخانه‌ای با 4 هزار عنوان کتاب تأسیس کرد. در کنار این کار، رصدخانه مراغه را نیز بنیان گذاشت و دانشمندان غربی هنوز هم از این امر در حیرت هستند.

نویسنده کتاب «خواجه‌نصیر؛ فیلسوف یهودی و یک مسأله بزرگ» در بخش دیگری از سخنان خود گفت: خواجه وقتی کتاب اخلاق ناصری را به سفارش یکی از پادشاهان مغول نوشت؛ اعتقاد چندان به آن نداشت؛ چرا که او اصولاً اعتقادی به اخلاق ارسطویی - که تقریباً تمام کتاب‌های ما ریشه در آن دارد - نداشت. معنای واقعی اخلاق از منظر خواجه نصیر را باید در کتاب «خواجه‌نصیر؛ فیلسوف یهودی و یک مسأله بزرگ»؛ مشاهده کرد.

* خواجه‌نصیر یک فیلسوف است، نه یک متکلم

دینانی در ادامه سخنان خود، به نقش و جایگاه خواجه‌نصیر در فلسفه اشاره کرد و گفت: خواجه‌نصیر در معنای واقعی یک فیلسوف تمام عیار است و با عقلانیت محض درباره مسایل بحث می‌کند، اما برخی به اشتباه او را متکلم می‌دانند! خواجه در کتاب «خواجه‌نصیر؛ فیلسوف یهودی و یک مسأله بزرگ»؛ مباحث ناب فلسفی را بیان می‌کند و تا امروز، بیش از 60 شرح بر این کتاب نوشته شده است.

این نویسنده آثار فلسفی ادامه داد: کتاب «خواجه‌نصیر؛ فیلسوف یهودی و یک مسأله بزرگ»؛ شاید در ظاهر اثری کلامی باشد، اما در واقع کلامی نیست بلکه به عقاید از یک نگاه عقلانی و فلسفی می‌پردازد و برخلاف متکلمانی مانند «خواجه‌نصیر؛ فیلسوف یهودی و یک مسأله بزرگ»؛ غزالی و...

#171& شیخ مفید؛ که سعی می‌کنند هر طور شده عقاید را با آنچه که بدان باور دارند؛ اثبات کنند، خواجه با عقلانیت به بررسی عقاید می‌پردازد.
وی ادامه داد: خواجه‌نصیر دشمن سرسخت اشعریون است و کلام منحط شده اشعریت را به فلسفه می‌برد. در واقع او کلام شیعه را نجات می‌دهد و به اوج فلسفه و عقلانیت می‌برد.

#171&؛ خواجه‌نصیر؛ فیلسوف گفتگو؛ در مورد نامگذاری این کتاب گفت: خواجه‌نصیر با تمام علما و فیلسوفان اسلامی و غیر اسلامی ارتباط داشت و با آنها مکاتبه می‌کرد و سخن آنها را به دقت گوش می‌داد. به همین دلیل موفق شد با عرفا، متکلمین و فلاسفه گفت‌وگو کند.

دینانی در پایان سخنان خود یادآور شد: خواجه‌نصیر همچنان در ایران ناشناخته است. به همین دلیل، من ترجیح می‌دهم به سراغ اندیشمندی مانند او و ابن‌رشد که چندان مطرح نیستند؛ بروم و آنها را معرفی کنم. دلیل اینکه تاکنون درباره ملاصدرا و ابن‌سینا هیچ کتابی ننوشته‌ام نیز همین است.